

Сміжак Богдан Васильович,
здобувач ступеня вищої освіти магістра
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ;
Гуцелюк Владислав Анатолійович,
здобувач ступеня вищої освіти магістра
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ
*Науковий керівник: Мостепанюк Людмила
Олександрівна*, доцент кафедри
кримінального права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

РОЗМЕЖУВАННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ЯК КРИМІНАЛЬНОГО Й АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Метою даної публікації є необхідність порівняння та розмежування ознак кримінального та адміністративного правопорушень, пов'язаних із вчиненням домашнього насильства, про що зазначеного у ст. 126-1 Кримінального кодексу України (далі – КК) та ст. 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП).

Виклад основного матеріалу. До недавнього часу значна частина суспільства під словосполученням «домашнє насильство» розглядали побої чи тілесні ушкодження, нанесені членом сім'ї. За такі прояви «кохання зі сторони одного із членів сім'ї» законодавство мало змогу покарати кривдника. На сьогоднішній день домашнє насильство являє собою будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного характеру відносно особи, якщо вони порушують її конституційні права і охоронювані законом свободи та інтереси та наносять шкоду фізичному чи психічному здоров'ю або моральну шкоду [1].

Звертаючись до чинного адміністративного законодавства України, можемо визначити, що домашнє насильство полягає у вчиненні насильства за ознакою статі, тобто умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого (ч. 1 ст. 173-1 КУпАП) [2]. Такі дії можуть виражатися в позбавленні житла, їжі, грошей, одягу чи будь-якого іншого майна, на яке потерпіла особа має законне право. При фізичному насильстві кривдник може наносити удари в обличчя, кидати предмети в особу тощо.

Крім того, за вчинення домашнього насильства передбачена кримінальна відповідальність. Згідно положень чинного КК, домашнє насильство – це умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [3].

Домашнє насильство, відповідальність за яке передбачена ст. 173-2 КУпАП, відрізняється від домашнього насильства, відповідальність за яке передбачена ст. 126-1 КК, за наведеними ознаками:

- положення чинного КК прямо вказують на коло потерпілих, перелік яких є вичерпним;
- суспільно небезпечні наслідки чітко описані лише в положеннях КК;
- адміністративна відповідальність настає як за вчинення домашнього насильства, так і насильства за ознакою статі;
- кримінальна відповідальність можлива лише після притягнення особи до адміністративної відповідальності, про що говорить така ознака кримінально караного домашнього насильства, як систематичність вчинення будь-якого з видів домашнього насильства;
- за сексуальне насильство передбачена тільки кримінальна відповідальність.

Важливо зазначити, якщо раніше домашнім насильством вважались інциденти у подружжі [4, с. 69], то тепер коло осіб розширили і сфера застосування норм кримінального законодавства поширюється незалежно від факту спільного проживання осіб. Це можуть бути наречені, подружжя, колишнє подружжя, особи, які спільно проживають чи виховують дітей, прийомні батьки, діти подружжя, сестри та брати, бабусі та дідусі.

Висновок. Враховуючи вищевикладене, слід зазначити, що внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України є рішучим кроком для профілактики та запобігання вчиненню домашнього насильства. Особливо це стосується ознак, які допомагають нам розмежовувати правильність застосування заходів адміністративної та кримінальної відповідальності.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» // Документ 2229-VIII, чинний, поточна редакція від 01.01.2020, підстава 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Документ 80731X, чинний, поточна редакція від 01.10.2021, підстава – 1582-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.

3. Кримінальний кодекс України // Документ 2341-III, чинний, поточна редакція від 04.10.2021, підстава 2147a-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

4. Дудоров О.О. Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статті. Науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України. Київ, 2018. 292 с.

Созанська Марія Михайлівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Науковий керівник: Ткаченко Ірина

Михайлівна, викладач кафедри
кримінального права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ОЗНАКИ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Як відомо, для правильної кваліфікації та застосування на практиці статей Особливої частини Кримінального Кодексу України недостатньо обмежитися поняттям кримінального правопорушення чи визначенням об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Звичайно, що потрібно також здійснити аналіз складових ознак цього елементу складу кримінального правопорушення, які передбачені конкретною статтею цього кодифікованого акта.

Питаннями вивчення та дослідження ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення займалися такі вчені, як О.О. Астахова, В.Д. Василенко, І.В. Гора, Ю.А. Дорохіна, В.М. Куц, В.В. Локтіонова, В.К. Матвійчук, Н.А. Мирошніченко, М.Р. Рудковська, Г.В. Федотова та інші.

Для того, щоб краще розкрити складові об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, потрібно з'ясувати визначення поняття «ознака». Зокрема таке визначення зазначено у праці В.В.Локтіонової: «Ознака– це властивість, рисакого-, чого-небудь; те, що вказує на що-небудь, тобто властивість, особливість, за якими можна щось відрізнити від інших».

Загальновідомо, що об'єктивну сторону кримінального правопорушення утворюють ознаки, що характеризують його із зовнішньої сторони. Саме через них ми можемо робити висновки про те, що вчинено саме кримінальне правопорушення, а не інше правопорушення [5, с. 251].

Загальним правилом у теорії кримінального права є те, що у межах елементів складу кримінального правопорушення всі його